

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ภาค ๒ สอบสวน มาตรา ๑๒๐-๑๕๖

วันศุกร์ที่ ๒๘ พ.ย. ๒๕๖๘

อ.สันทนี ดิษยบุตร

ผู้อำนวยการสำนักงานยุทธศาสตร์กระบวนการยุติธรรม
สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

ปัญญาเปรียบเสมือนแก้วอันมีค่าประจำตัวมนุษย์ที่สมบูรณ์
ปัญญาเกิดได้จากการฟังครูสอน ได้อ่านประกอบ
แล้วนำมาคิดพิจารณาให้ถี่ถ้วน ตามคำพระท่านว่า
ปัญญาย่อมเกิดได้เพราะการฝึกฝน ผู้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว
จะทำประโยชน์แก่สังคมได้ ก็โดยใช้ปัญญาเพ่งพิจารณาว่า
อะไรเป็นประโยชน์และไม่เป็นภัยแก่ตนเองและแก่สังคม

พระราโชวาท สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรคุณากร วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2513

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๒ สอบสวน

- ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๑๒๐-๑๒๕)
- ลักษณะ ๒ การสอบสวน
 - หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ (มาตรา ๑๓๐-๑๔๓)
 - หมวด ๒ การชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๔๘-๑๕๖)

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๑๒๐-๑๒๕)

มาตรา ๑๒๐

“ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล
โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๑๒๐-๑๒๕)

- มาตรา ๒ (๖) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน
- มาตรา ๒ (๑๑) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ”

มาตรา ๑๒๐ “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

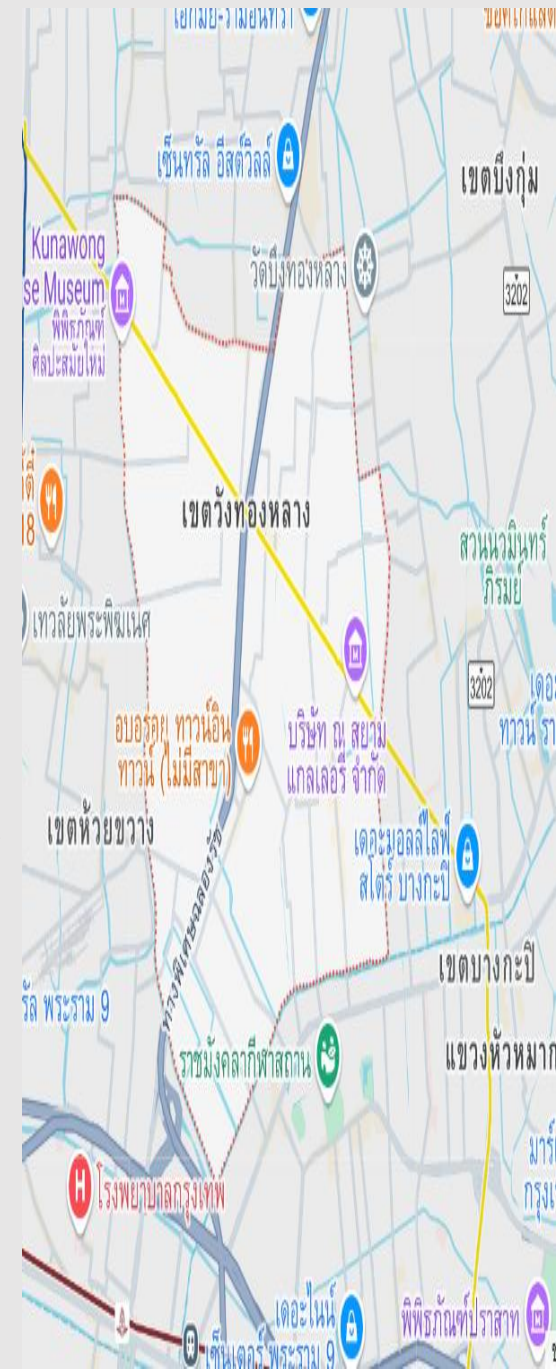
มาตรา ๑๒๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

มาตรา ๒ (๖) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

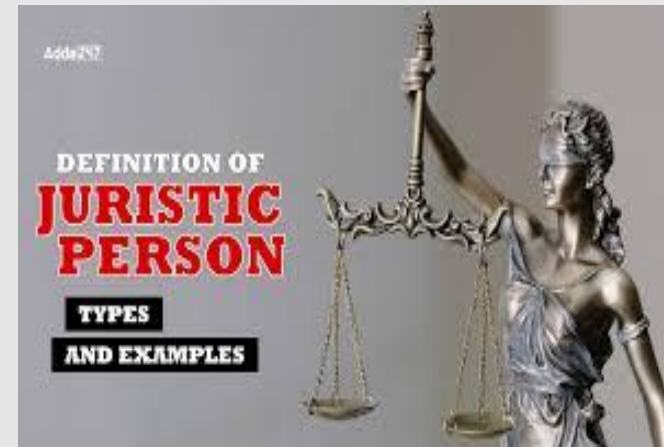

คำพิพากษากฎีกาที่ ๑๒๕๓๔/๒๕๕๓

- การสอบสวนตาม ป.วิ. อ. มาตรา ๑๒๐ ต้องสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ในมาตรา ๒ (๖) ประกอบด้วยมาตรา ๑๘ คดีนี้ เหตุเกิดในท้องที่สถานีตำรวจภูธรตำบลกลางใหญ่ จังหวัดอุดรธานี ร. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง จึงไม่มีอำนาจสอบสวน ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามที่มาตรา ๑๒๘ บัญญัติไว้ การที่ ร. สอบสวน โจทก์ร่วมและ อ. จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลวังทองหลางส่งสำนวนการสอบสวนไปให้รองผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรตำบลกลางใหญ่แล้วและพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลกลางใหญ่ได้สอบสวน โจทก์ร่วมและ อ. อีกครั้งหนึ่ง แม้ อ. จะให้การยืนยันตามคำให้การที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลวังทองหลางทุกประการก็ตาม แต่ อ. ก็ได้ให้การเกี่ยวกับรายละเอียดการกระทำผิดของจำเลย ถือว่ามีการสอบสวน โจทก์ร่วมและ อ. โดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้ว
- ส่วนการที่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลวังทองหลางได้สอบสวน โจทก์ร่วมเพิ่มเติมตามใบต่อคำให้การนั้นคงมีผลทำให้ คำให้การดังกล่าวไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เท่านั้น หากทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมดไม่ เมื่อการสอบสวนของ พ. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นการสอบสวนชอบแล้ว การสอบสวนคดีนี้จึงชอบด้วยมาตรา ๑๘, ๑๒๐ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๕/๒๕๔๑ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก. กรรมการคนหนึ่งของบริษัทจำเลย
ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลย โดยมีได้สอบสวน อ. กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทจำเลย
และตามบันทึกคำให้การของ ก. มีข้อความว่า ก. ไม่ขอให้การชั้นสอบสวนจะไปให้การในชั้นศาล และยัง
ให้การว่า ก. เป็นกรรมการบริษัทจำเลย แต่ ก. ไม่มีอำนาจลงชื่อในการทำนิติกรรมของบริษัทจำเลย
ทั้งไม่ปรากฏว่าบริษัทจำเลยมอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลยได้ ดังนี้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มี
อำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญาคดีนี้ **กรณีย่อมถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวน**
บริษัทจำเลย โดยชอบแล้ว พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องบริษัทจำเลยเป็นคดีนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐

พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบพยานทุกปาก แต่สิ่งสำคัญต้องมีการสอบสวนผู้ต้องหา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๔๕/๒๕๒๔ การสอบสวนปากคำในฐานะพยาน ไม่เป็นการ
แจ้งข้อหาและสอบสวนจำเลยในข้อหา นั้น

การขอแก้ไขคำฟ้องโดยเพิ่มเติมฐานความผิดก็ต้องมีการสอบสวน ในฐานความผิด ที่ขอเพิ่มเติมนั้นด้วยเช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๑/๒๕๑๑ เมื่อปรากฏตามคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์เองว่า
ข้อเท็จจริงที่ว่าบาดแผลของผู้เสียหายสาหัสเพิ่งปรากฏในชั้นพิจารณาของศาล มิใช่ปรากฏโดยมี
การสอบสวนแล้ว โจทก์จึงฟ้องคดีในความผิดที่ยังไม่ได้การสอบสวนนี้มีได้ตามมาตรา ๑๒๐

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๕๓/๒๕๕๐

การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ
จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไป
ว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอน
กับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของ
พนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป (มาตรา ๑๒๐-๑๒๕)

- มาตรา ๑๒๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา
ทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดี**ความผิดต่อส่วนตัว** ห้ามมิให้ทำการ
สอบสวนเว้นแต่จะมี**คำร้องทุกข์**ตามระเบียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒(๓)

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้
กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำ
ความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหาย
แก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมี
เจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

ผู้ที่ร้องทุกข์เป็นผู้เสียหายแต่ไปร้องทุกข์ต่อ
เจ้าพนักงานที่ไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ถือว่า
ไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจ
สอบสวน

ดังนั้น เมื่อการสอบสวนไม่ชอบ พนักงานอัยการ
จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ตามมาตรา ๑๒๐ เช่น ไปร้อง
ทุกข์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ซึ่ง รมต.มหาดไทยไม่ใช่พนักงานสอบสวนหรือ
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ไม่มีอำนาจรับ
คำร้องทุกข์ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๒๖/๒๕๐๓)

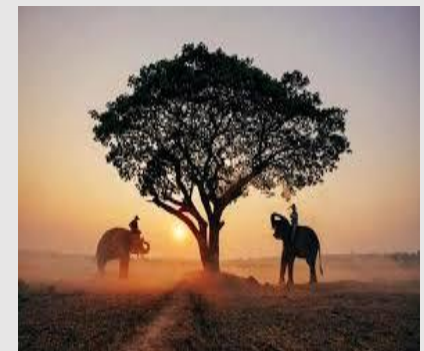
คำพิพากษาฎีกา ๓๓๔๓/๒๕๓๖

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวหาผู้กระทำความผิดมีหลายคน ผู้เสียหายรู้จักชื่อผู้กระทำความผิดทุกคน ผู้เสียหายร้องทุกข์ โดยระบุชื่อผู้กระทำความผิดมาเพียงบางคน ส่วนบางคนที่ ผู้เสียหายมิได้ระบุชื่อมา ถือว่าผู้เสียหายไม่ประสงค์ให้ ลงโทษ พนักงานสอบสวนจะสอบสวนผู้กระทำความผิดที่ ผู้เสียหายมิได้ระบุชื่อไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๕๗/๒๕๖๖ สำนักงานจัดหางานจังหวัด

หนังสือขอความร่วมมือดำเนินคดีไม่มีข้อความตอนใดระบุว่าสำนักงานจัดหางานจังหวัดสุรินทร์ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดข้อหาร่วมกันฉ้อโกง โดยได้รับมอบอำนาจจากโจทก์ร่วมที่ ๑ ทั้งปรากฏว่าสำนักงานจัดหางานจังหวัดสุรินทร์มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปกล่าวโทษแก่จำเลยกับพวกเฉพาะในความผิดตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๐, ๘๒, ๘๑ ตีрі เท่ากับว่าโจทก์ร่วมที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาร่วมกันฉ้อโกง ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวนในข้อหาร่วมกันฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ พนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

คำพิพากษาศฎีกาที่ ๑๖๔๑/๒๕๑๔

คำแจ้งความที่เพียงแต่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบไว้
เป็นหลักฐาน มิได้ขอให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด
ไม่เป็นคำร้องทุกข์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๒๓/๒๕๔๘ การร้องทุกข์ในข้อหาหนึ่ง สอบสวนแล้วได้ ความเป็นอีกข้อหาหนึ่ง ก็ถือว่าการสอบสวนชอบด้วยกฎหมาย

การรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไป
เกี่ยวกับความผิดที่โจทก์ร่วมร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานยักยอกนั้น ถือเป็นการ
สอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา ๒(๑๑)

ซึ่งการสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานใดเป็น
อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการไปตาม
ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการสอบสวน เมื่อข้อเท็จจริงที่ได้จาก
การสอบสวนปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐาน
ลักทรัพย์ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่กระทำไปแล้วเสียไป การ
สอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๒๘๒/๒๕๕๕ ผู้ร้องทุกข์ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยด้วย เว้นแต่จะเป็นความผิดต่อแผ่นดิน

ความผิดข้อหาทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกระงับการรับอันตราย
สาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๗ เป็นความผิดต่อ
แผ่นดิน ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้เองโดยไม่จำเป็นต้อง
อาศัยคำร้องทุกข์หรือการมอบคดีจากผู้เสียหายแต่อย่างใด แม้ผู้เสียหาย
ซึ่งเป็นผู้แจ้งความแก่พนักงานสอบสวนจะมีใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย
เนื่องจากสมัครใจวิวาทกับจำเลยก็ตาม ก็ไม่มีผลกระทบต่ออำนาจ
สอบสวนของพนักงานสอบสวน ถือว่าคดีนี้มีการสอบสวนโดยชอบ
ด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องคดี

เปรียบเทียบ กรณีความผิดต่อแผ่นดิน : “คำกล่าวโทษ”

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๕-๖๖๑/๒๕๖๗ จำเลยฎีกาทำนองว่า ความผิดตามฟ้องนั้นเมื่อไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ นั้น...คดีทั้งสามสำนวนมีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ **ข้อหาบุกรุกและลักทรัพย์** ตามฟ้องมิใช่ความผิดอันยอมความได้ที่ต้องมีการร้องทุกข์ก่อนภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ส่วนการกล่าวโทษนั้นแม้บุคคลที่ไม่ใช่ผู้เสียหายก็สามารถกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๘) ข้อกฎหมายที่จำเลยฎีกา จึงไม่มีผลต่ออำนาจฟ้องของโจทก์

คำร้องทุกข์ต้องมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๐๖/๒๕๒๒ ผู้เสียหายไปแจ้งเรื่องถูกจำเลยข่มขืนกระทำชำเราต่อผู้ใหญ่บ้าน โดยเล่าเรื่องให้ฟัง แล้วผู้เสียหายบอกผู้ใหญ่บ้านว่ารอดูไปก่อน หากย้อนมาอีกก็จะเอาเรื่อง แต่ถ้าไม่มาอีกก็แล้วไป แสดงว่าผู้เสียหายเพียงแจ้งไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น ไม่มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ จึงไม่ใช่คำร้องทุกข์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนตามที่พนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม เพราะต้องห้าม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง

การร้องทุกข์โดยระบุความผิดเพียงบางข้อหา ก็ถือว่าได้ร้องทุกข์ ในข้อหาอื่นที่เป็นกรรมเดียวกันแล้วด้วย

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๒๕/๒๕๓๗ จำเลยกับพวกได้นำถังน้ำยาสำหรับฉีดฆ่าหญ้าเข้าไปฉีดต้นยางพาราและนำรถไถเข้าไปไถที่ดินของผู้เสียหายแล้วปลุกต้นยางพาราและถั่วฝักยาวลงในที่ดิน แม้ผู้เสียหายจะมอบให้ ส.ไปร้องทุกข์เฉพาะความผิดฐานทำให้เสียหายเพียงข้อหาเดียว ไม่ได้มอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์ในความผิดฐานบุกรุกด้วยก็ตาม แต่ความผิดทั้ง ๒ ฐานเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกันและเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน การร้องทุกข์ความผิดฐานทำให้เสียหายแล้วเท่ากับร้องทุกข์ในความผิดฐานบุกรุกด้วย เมื่อมีการสอบสวนความผิดทั้งสองข้อหาแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องความผิดทั้งสองข้อหาและศาลมีอำนาจลงโทษความผิดฐานบุกรุกได้

บุคคลที่ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจร้องทุกข์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๗๕/๒๕๕๕

จำเลยทั้งสองร่วมกันครอบครองเงินของ ฮ. และเบียดบังยกยอกเงินจำนวนดังกล่าวไป **การกระทำที่โจทก์กล่าวหานี้** เกิดขึ้นขณะที่ ฮ. ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นการกระทำต่อ ฮ. เจ้าของทรัพย์ ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒ (๔) และมีอำนาจร้องทุกข์ตามมาตรา ๓ (๑) ประกอบมาตรา ๒ (๗) **ประกอบกับ ฮ. มิได้ถูกจำเลยทั้งสองทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ อันจะทำให้โจทก์ร่วมในฐานะผู้สืบสันดานและผู้จัดการมรดกของ ฮ. มีอำนาจจัดการแทนได้**ตามมาตรา ๕ (๒) **เมื่อโจทก์ร่วมซึ่งไม่ได้เป็นผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสอง** ในความผิดฐานยกยอกซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงถือไม่ได้ว่า คดีนี้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบที่จะทำให้นักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้และถือเท่ากับว่ายังไม่มี การสอบสวน ย่อมส่งผลให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐

วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสอบความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๕๘

คำถาม: พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งศาล โดยเป็นผู้พิทักษ์ของนางสดคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับอนุญาตจากศาลให้ทำนิติกรรมขายที่ดินของนางสดแทนนางสดให้แก่ผู้มีชื่อ จำเลยครอบครองเงินของนางสดซึ่งได้มาจากการขายที่ดิน แล้วเบียดบังยักยอกเอาเงินดังกล่าวไปเป็นของจำเลย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒, ๓๕๔ (เป็นความผิดอันยอมความได้) และให้จำเลยคืนเงินแก่กองมรดกของนางสด จำเลยให้การปฏิเสธ ข้อเท็จจริงตามทางพิจารณาได้ความว่า ขณะที่จำเลยขายที่ดินของนางสดตามที่ได้รับอนุญาตจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลางแล้วยักยอกเงินไปนั้น นางสดยังมีชีวิตอยู่แต่เป็นอัมพาตเดินไม่ได้และยังไม่ได้ดำเนินคดีแก่จำเลย ต่อมานางสดถึงแก่ความตายศาลมีคำสั่งตั้งนายคงบุตรของนางสดเป็นผู้จัดการมรดก นายคงตรวจสอบทรัพย์สินของนางสดทราบว่าจำเลยเอาเงินที่ได้จากการขายที่ดินของนางสดไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว จึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลย พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการจึงเป็นโจทก์ฟ้องคดีนี้

ให้วินิจฉัยว่านายคงมีอำนาจร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีนี้หรือไม่

วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสอบความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๕๘

ธงคำตอบ: ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ประกอบมาตรา ๒ (๗) กำหนดให้ผู้เสียหายเท่านั้นมีอำนาจร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้ เมื่อคดีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนก็ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง และโจทก์จะมีอำนาจฟ้องก็ต่อเมื่อมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน เช่นกันตามมาตรา ๑๒๐ เมื่อการกระทำที่โจทก์กล่าวหาเกิดขึ้นในขณะที่นางสดยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นการกระทำความผิดต่อนางสดซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์ นางสดย่อมเป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒ (๔) และมีอำนาจร้องทุกข์ได้ตามมาตรา ๓ (๑) ประกอบมาตรา ๒ (๗) แม้นางสดจะเดินไม่ได้เพราะเป็นอัมพาตและศาลมีคำสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ตาม แต่นางสดก็ยังสามารถดำเนินคดีแก่จำเลยเหมือนเช่นบุคคลทั่วไปได้ โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อนดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔ ประกอบกับนางสดมิได้ถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ อันจะทำให้นายคงมีอำนาจจัดการแทนนางสดได้ตามมาตรา ๕ (๒) เมื่อนายคงซึ่งไม่ได้เป็นผู้เสียหายเป็นผู้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานลักขโมยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒, ๓๕๔ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว จึงถือไม่ได้ว่าคดีนี้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบที่จะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในความผิดต่อส่วนตัวได้ และถือเท่ากับว่ายังไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน ย่อมส่งผลให้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๐๗๕/๒๕๕๕)

มาตรา ๑๒๒

พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีดังต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมรับร้องทุกข์ตามระเบียบ

(๒) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน

(๓) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขา是谁 หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ

ลักษณะของคำร้องทุกข์

- มาตรา ๑๒๓

ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้

คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข์นี้จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวันเดือนปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น

การมอบอำนาจด้วยวาจาให้ร้องทุกข์ และการร้องทุกข์ด้วยวาจา สามารถทำได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๑๒/๒๕๕๕

- โจทก์ร่วม (สหกรณ์ออมทรัพย์) มีมติให้ อ. ซึ่งเป็นคณะกรรมการของโจทก์ร่วมไปร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ดังนี้ อ. ย่อมมีอำนาจดำเนินการร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วมแล้วตั้งแต่วันที่ที่ประชุมของโจทก์ร่วมมีมติให้ อ.เป็นผู้ดำเนินการ **การมอบอำนาจให้บุคคลใดได้ไปร้องทุกข์นั้นกฎหมายหาได้บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือไม่** เมื่อโจทก์ร่วมมอบหมายให้ อ.ไปร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดคดีนี้ อ. ย่อมมีฐานะเป็นผู้แทนอื่นๆของโจทก์ร่วมที่จัดการแทนโจทก์ร่วมได้ตามนัย ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๓)
- **การร้องทุกข์ สามารถกระทำได้ด้วยวาจาให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้** เมื่อเป็นการกระทำในขอบอำนาจ แม้หนังสือมอบอำนาจลงวันที่ภายหลัง ก็ไม่ทำให้ อ. ซึ่งมีอำนาจร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วมได้อยู่แล้วกลายเป็นผู้ไม่มีอำนาจร้องทุกข์แทนโจทก์ร่วม การร้องทุกข์จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ตามมาตรา ๑๒๓ วรรคสอง พนักงานสอบสวนและโจทก์จึงมีอำนาจสอบสวนและฟ้องคดีนี้

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๕-๗๒๐/๒๔๘๘ คำร้องทุกข์ตามมาตรา ๒ (๓) ไม่มีแบบแต่อย่างใด จึง **ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ**
- คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๒๖๗/๒๕๕๕ กฎหมายมิได้กำหนดรูปแบบของการร้องทุกข์ว่าต้องดำเนินการอย่างไร **การที่โจทก์ร่วมแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าประสงค์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยและพนักงานสอบสวนได้สอบปากคำจำเลยร่วมไว้จึงถือว่าเป็นการร้องทุกข์แล้ว** แม้พนักงานสอบสวนไม่ได้บันทึกการมอบคดีความพิคอันยอมความไว้ก็ตาม พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและ โจทก์มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๖๐/๒๕๕๘

ตามบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษหรือพยานระบุว่า วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ โจทก์ร่วมที่ ๑ ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเขาสมิง พร้อมกับร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถ โดยในคำให้การดังกล่าวปรากฏชื่อและที่อยู่ของโจทก์ร่วมที่ ๑ ในฐานะผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ เข้าลักษณะเป็นคำร้องทุกข์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) ประกอบมาตรา ๑๒๓ แล้วพนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้ตามมาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๐ ตามลำดับ

ผู้เยาว์ร้องทุกข์ด้วยตนเองและถอนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๑๕/๒๕๕๑ ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) และมาตรา ๑๒๓ มิได้บัญญัติว่าการร้องทุกข์ของผู้เยาว์
ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรม หรือบุคคลดังกล่าวต้องลงลายมือชื่อในการ
ร้องทุกข์ของผู้เยาว์ด้วย ดังนั้นผู้เยาว์จึงมีอำนาจร้องทุกข์ด้วยตนเองได้

ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์

มาตรา ๑๒๔

ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้

เมื่อมีหนังสือร้องทุกข์ยื่นต่อเจ้าพนักงานเช่นกล่าวแล้ว ให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

เมื่อมีคำร้องทุกข์ด้วยปากให้รับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อจดบันทึกคำร้องทุกข์นั้นดังบัญญัติในมาตราก่อน ในกรณีเร่งร้อนเจ้าพนักงานนั้นจะจดบันทึกเสียเองก็ได้ แต่แล้วให้รับส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๗๔/๒๕๑๖ การพิจารณาปัญหาว่าพนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์ไว้จะมีอำนาจรับคำร้องทุกข์นั้นหรือไม่ เป็นคนละเรื่องกับการพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนผู้นั้นจะมีอำนาจสอบสวนในความผิดเรื่องนั้นด้วยหรือไม่ **ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ มิได้บังคับให้ร้องทุกข์เฉพาะต่อพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนเสมอไป** เหตุนี้พนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งแม้จะมีได้มีอำนาจสอบสวนในคดีใดเลยก็ยังมีอำนาจรับคำร้องทุกข์ในคดีนั้นได้
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๒/๒๔๘๒ **เจ้าทุกข์เป็นเจ้าพนักงานได้ร้องทุกข์แก่ตนเองและทำการสอบสวนด้วยตนเอง** เช่นนี้ ก็เป็นการใช้ได้ ส่วนการที่จะยุติธรรมหรือไม่ เป็นเรื่องการชั่งน้ำหนักคำพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาอีกส่วนหนึ่งหาทำให้การร้องทุกข์และการสอบสวนเสียไปไม่

กรณีผู้ร้องทุกข์เป็นเด็กและเยาวชน

มาตรา ๑๒๔/๑

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และ วรรคสามมาใช้บังคับ โดยอนุโลม แก่การจดบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ ตามมาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย

An aerial photograph of a vast, dense forest of evergreen trees, likely spruce or fir, heavily laden with snow. The forest covers a steep mountain slope, with the trees appearing as a textured, white and blue-green carpet. The sky is a clear, pale blue. A semi-transparent white rectangular box is positioned in the lower-left quadrant of the image, containing the text "THANK YOU" in a dark, serif font.

THANK YOU